

О.В. КАДУК, магістр, НТУ «ХП»

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Нестабільність економічної ситуації в Україні призводить до погіршення стану розрахунків між підприємствами, істотного збільшення ризиків реалізації на умовах відстрочки оплати. Сьогодні питання дебіторської заборгованості є досить актуальним, адже фінансовий стан підприємства значною мірою залежить саме від наявності та ефективного управління цим видом заборгованості.

Проблемам розвитку теорії та практики обліку дебіторської заборгованості в останні роки присвячено багато праць зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких Кияшко О.М., Соловей Н.В., Маліношевська К.І., Кватирка П., Оляднічук Н.В., Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.А., Беленкова М.І., Панченко Л.Г., Сколотій Л.О. та багато інших. Проте недостатньо дослідженим залишаються багато спірних питань щодо обліку дебіторської заборгованості.

Метою написання статті є виявлення існуючих проблем, пов'язаних з обліком розрахунків з дебіторами та пошук шляхів вирішення даних проблем. Об'єктом дослідження є теоретико-методологічні та організаційно-практичні проблеми обліку дебіторської заборгованості підприємства на сучасному етапі розвитку економіки. Завдання організації обліку дебіторської заборгованості полягають в тому, щоб визначити та дослідити наявні проблеми обліку для полегшення роботи бухгалтерів.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], національні стандарти бухгалтерського обліку не повинні суперечити міжнародним. Але на відміну від українських П(с)БО, МСБО не передбачають єдиного стандарту, що регулює порядок обліку і відображення у звітності дебіторської заборгованості. В Україні ж облік

дебіторської заборгованості регулюється чітко визначеним нормативом - П(с)БО 10, положення якого в певній мірі відрізняються від запропонованих у міжнародних стандартах.

При визначенні та класифікації дебіторської заборгованості в зарубіжній та українській практиці не існує явних розбіжностей. Як за кордоном, так і у вітчизняному обліку, під дебіторською заборгованістю компанії розуміють зобов'язання покупців чи інших контрагентів бізнесу перед компанією, наприклад, по виплаті грошових коштів за продані товари, продукцію, виконані роботи чи надані послуги.

Щоб покращити методику обліку розрахунків з дебіторами, передусім необхідно внести зміни у П(С) БО 10 «Дебіторська заборгованість» [2], в яких чітко були б розмежовані поняття довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованостей. Їх облік нині ведеться на різних рахунках бухгалтерського обліку, що не відзначено у вищезазначеному стандарті. Разом із тим слід вказати, що поточна дебіторська заборгованість є оборотним активом, а довгострокова - необоротним, і вони обліковуються на різних рахунках.

На нашу думку, потрібно зробити уточнення визначення поточної дебіторської заборгованості, оскільки згідно з П(С) БО 10, поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги визначається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів і послуг та оцінюється за первісною вартістю. Але утворення поточної дебіторської заборгованості не завжди слід пов'язувати з доходом.

Досить важливим питанням обліку дебіторської заборгованості є її оцінка. Методи оцінки дебіторської заборгованості повинні забезпечити дотримання викладеного у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» одного з основних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності - обачності, який передбачає «застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки

зобов'язань і витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства» [3].

Важливо вдосконалювати методику визначення суми резерву сумнівних боргів. На нашу думку, потрібно внести зміни в діюче законодавство для стимулювання створення підприємствами цього резерву. Практика показує, що більшість акціонерних підприємств, звітність яких є обов'язковою, не створюють резерву сумнівних боргів.

Ще однією проблемою організації обліку дебіторської заборгованості є недостатня її класифікація, або навіть навпаки, занадто детальна. На нашу думку, це не приносить користі користувачам, оскільки їм потрібна загальна сума дебіторської заборгованості у підприємства, а не в розгорнутому вигляді. Тому для покращення обліку дебіторської заборгованості, потрібно в даному випадку звернутися до міжнародних стандартів та внести зміни до П(С) БО 10, зокрема потрібно згорнути всі статті дебіторської заборгованості за винятком дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, оскільки на неї нараховується резерв сумнівних боргів, в одну статтю: «За розрахунками та інша поточна дебіторська заборгованість». Це сприятиме формуванню якісної бухгалтерської інформації для контролю, аналізу та управління залежно від конкретних потреб користувачів.

Отже, мета обліку дебіторської заборгованості полягає в тому, щоб не допустити прострочення термінів платежу та доведення заборгованості до стану безнадійної. Правильно організований бухгалтерський облік повинен мати таку систему рахунків, яка б достатньою мірою відображала і характеризувала всю господарську діяльність з вимушеною конкретизацією.

Список літератури: 1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні - Закон України від 16.07.99 р. 2. П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість» - Затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. 3. *Голов С.Ф., Костюченко В.М.* Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами. - К.: Лібра, 2001. - 840 с.